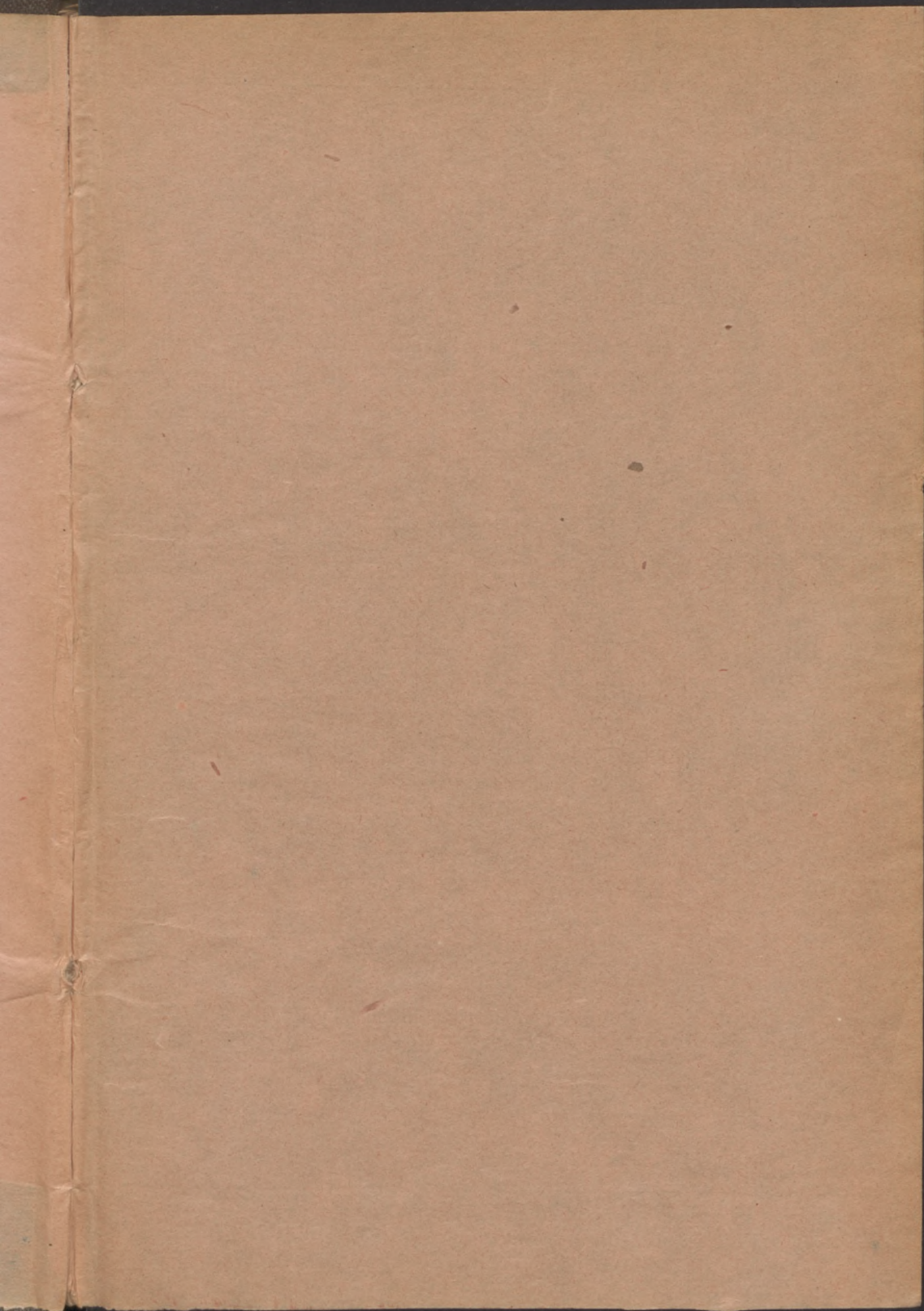

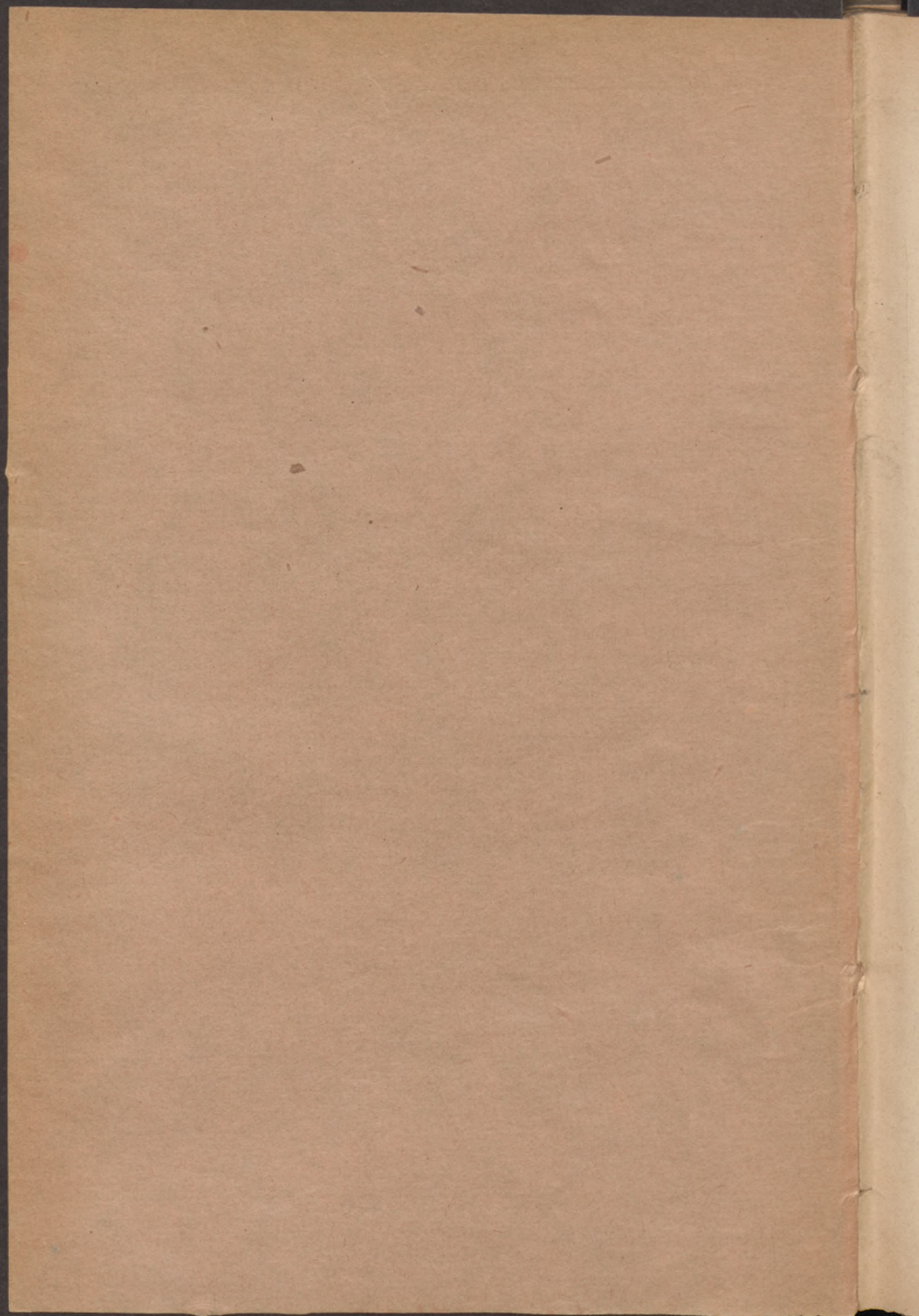
Ext
1166
1893-1905

OSZK

1166

684 lap

F. 197
196

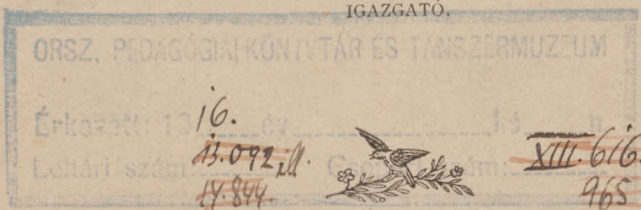
AZ Ó-KANIZSAI KÖZSÉGI
POLGÁRI FIUISKOLA
ELSŐ ÉVI
ÉRTESITŐJE

AZ 1893--94. TANÉVRÖL.

KÖZZÉTESZI
DÉGAY KÁLMÁN

IGAZGATÓ.

Érkezett: 10. 16.
13.092 ill.
Leltári szám: 14.894

XIII. 616. illes.
965

II. B. 177

Ó-KANIZSÁN,
NYOMATOTT BRUCK P. PÁL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN.
1894.

Est 1166/1893-1894

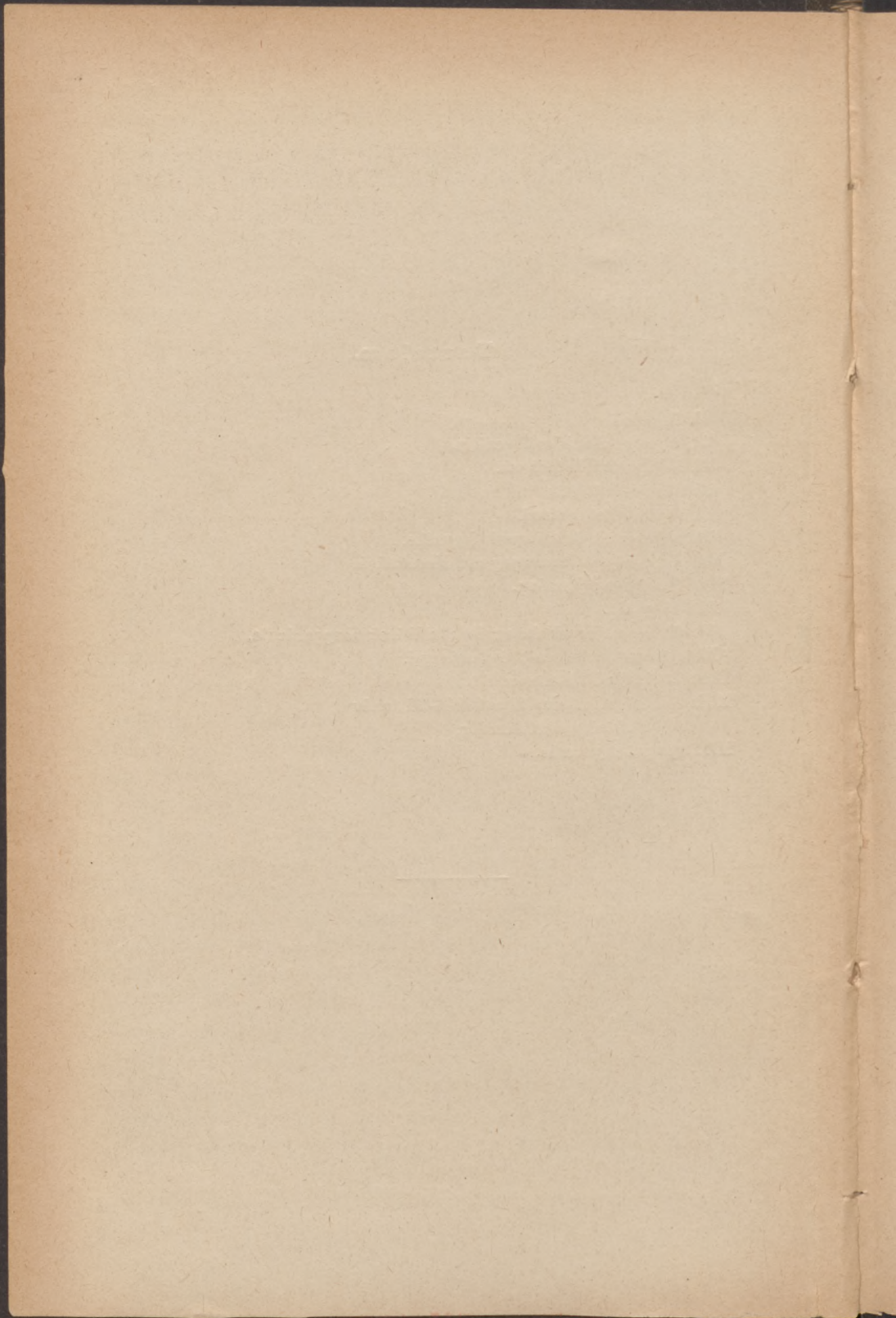

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1937. évi 5266. sz.

(R2)

Tartalom.

- I. Bevezetés.
  - II. A polgári fuiskolák célja.
  - III. Felügyeleti hatóságok.
  - IV. Tanító-testület.
  - V. Óraterv és órarend.
  - VI. A használt tankönyvek jegyzéke.
  - VII. Az elvégzett tananyagnak kimutatása.
  - VIII. Tanszer-gyűjtemény.
  - IX. Könyvtár.
  - X. Az érdemjegyek és egyéb rövidítések magyarázata.
  - XI. A tanulók névsora és érdemjegyei.
  - XII. Statisztikai kimutatás.
  - XIII. Szükséges tudnivalók az 1894—95. tanév megkezdésére vonatkozólag.
  - XIV. Igazgatói jelentés.
-

I.

Bevezetés.

Maga a természet s a természetben az ember folytonos átalakulásnak van kitéve. Ha az átalakulás bizonyos rendszer szerint történik s ha azt a tudatosság egy előrelátható cél érdekében eszközli, akkor fejlődésnek, előrehaladásnak nevezhetjük. A különböző nemzetek életének története számos bizonyítékot nyújt arra nézve, hogy általában mindig és mindenütt két párt állott egymással szemben: a haladó- és a maradó-párt. A haladás embereinek neveit féltékenyen őrzi a világtörténelem; a maradás vezéreinek pedig csak azon esetben kegyelmez, ha a közügyekkel szemben tanusított szándékainak tisztasága, nemessége be van bizonyítva. A történelem logikája tehát előrehaladni készlet; haladni fokozatosan, építeni biztos alapokra. Utasítást ad némi részben a haladás eszközeire nézve is. A mely népnek ismeretei szélesebb körűek voltak, az minden elképzelhető versenyben győztes vala a kevesebb ismeretekkel rendelkező népek fölött. Az ismeretek gyűjtése és terjesztése tehát a haladás egyik elkerülhetetlen eszköze. E tény felismerése után az ismeretek terjesztésének sok módját találták ki az emberek. E módok közül is leghathatósabbnak az iskolák föllállítása bizonyult, melyekben a tanulók tervszerűen elrendezett ismeretekhez jutnak, és a hol megtanulják, hogy minek hogyan lehet és kell az életben hasznát venniök. Minél több az iskola, annál több világosság terjed szét, annál magasabbra emelkedik valamely nemzet műveltségének színvonala, annál több

képességet nyer önmagát minden téren erőssé, virágzóvá tenni, fönmaradását — vagy az egyénre vonatkoztatva — megélhetését biztosítani. Minél jobban van felszerelve az iskola, annál több a biztosíték arra nézve, hogy a tanítás eredménye valódi ismeret leend. Tehát ha törvény nem rendelné is, a hazafias kötelesség parancsolja az anyagi eszközökkel rendelkező községeknek erejükhöz mérten magasabb fokú iskolákat is létrehozni. És e kötelességnek teljesítése, ha számba vesszük a nemzetgazdasági szempontokat, nem is jár oly nagy anyagi áldozattal. Az évenként e célra szánt költség túlnyomó része a községben marad, annak forgalmát emeli; a forgalom emelkedése a község emelkedésével egyjelentőségű. Szóval akár szellemi, akár anyagi szempontból vizsgáljuk egy iskola fölállításának eredményét, az a létrehozó községnek mindkét esetben hasznára válik. Elismerés illeti meg s a teljesített hazafias kötelességnek jóleső tudata töltheti el Ó-Kanizsa város közönségét abból az alkalmából, hogy kebelében egy fiu-polgáriskolát alapított, mert ez által a jövő nemzedék műveltségének vetette meg alapját s a törekvő ifjuságnak nyújtott eszközt előrehaladásához. Hogy a közönség érezte, tudta ez irányban kötelességét, azt semmi sem bizonyítja inkább, mint azon körülmény, hogy polgáriskolát fölállítani már ezelőtt tiz esztendővel akart. Ám az akkori gazdasági bizottság, melyhez ez ügy véleményadás céljából került, nem találta e műveltségi és nemzetgazdasági tényezőt elég súlyosnak a költségekkel szemben s ezzel a polgáriskola fölállítását elfujta a szél, betakarta a feledés. Az eszme azonban nem halt meg, csak elaludt. Hosszan aludt, tiz esztendeig. Mikor jelét kezdte adni fölébredésének, a gazdasági bizottság ismét el akarta ringatni, de az eszme most már érett volt; a közönség képviselő testülete által ragaszkodott hozzá és 1891. évi augusztus hó 4-ik napján elhatározta, hogy az 1868. évi XXXVIII. t. cz. idevonatkozó rendelkezéseit végrehajtja, egy hat osztályu fiu-polgáriskolát állit, melyben az arra vállalkozó tanulók latin- és franczia-nyelvet is tanulhatnak. E határozatot a felsőbb hatóságok is örömmel üdvözölték. A jóváhagyás, a szükséges előkészületek megtevése azonban időt vett igénybe; ezen ok és közvetlenül a szándékolt meg

nyitás előtt egy járványos betegség föllépése miatt az iskola megnyitása csak 1893. évi október hó 8 ik napján történt meg. Az ünnepély lefolyása (Veni Sancte, alkalmi beszéd az előljáróság, az iskolaszék és az igazgató részéről, az iskolai törvények fölolvása) csak annyiban tért el más hasonlóktól, hogy a nagy közönség kevés érdeklődést tanúsított iránta. Ezen nem is lehet csodálkozni. Nem a megkezdés, de az iskola működésének eredménye az, melyre érdeklődését föntartja s mely iránt igényei vannak. Ha majd iskolánknak mind a hat osztílya fogadhat be tanulókat, ha egy állandó tanári kar a tervbe vett s e célra készítendő épületben tarthatja meg tanításait, ha a tanításoknál a szemléltetés eszközei nem fognak hiányozni, szóval ha az iskola teljesen föl lesz szerelve s ha a tanároknak meg lesz adva a mód képességeik kifejtésére: akkor az igények kielégítése nem fog nehézségekbe ütközni; akkor számítani lehet a nagy közönség érdeklődésére s ezzel együtt jóindulatu támogatására; akkor az igények testté változtatói reménységüket teljesítve látandják, a sikerben kételkedők aggodalmai pedig szétoszlanak.

Adja Isten, hogy úgy legyen!

Kocsis Samu.

II.

A polgári fiiskolák célja.

Értesítőnk bevezető soraiból láthatjuk, hogy polgári iskolánk létesítésének eszméje nemcsak a közelmúltban, hanem már tíz évvel ezelőtt foglalkoztatta községünk érdekes képviselő-testületét. Egy ily irányú iskola üdvös voltát egyesek már akkor is érezték s eszméjük megvalósításán buzgolkódtak. De hiába volt, mert törekvésük az áldatlan ellenkezés kemény zátonyán hajótörést szenvedett. Nem első eset ez emberek fejlődési történetében, hogy megpendített üdvös dolgok még csirájukban elfojtattak. Miért történt ez így, miféle okok vezérelték az ellenzékét e nemes eszme meghiusítására? — nem tudom. Nem is célom, hogy azt kutassam; de hogy eljárásuk helytelen, sőt merem mondani, a község haladására nézve hátrányos volt, ezt a polgári fiiskolák céljának ismertetése által igyekszem bebizonyítani.

Ó-Kanizsa községe népes; van 15—16 ezernyi lakossága. Népe istenfélő, jóindulatu, szorgalmas és elég értelmes. E 15 - 16 ezernyi lélek-zámnak legnagyobb része földműveléssel, iparral és kereskedéssel foglalkozik s képezi azon osztályt, melyet polgári osztálynak nevezhetünk. Ez az osztály és ennek miveltségi foka, céltudatos munkássága, haladása, törekvése alapja az egyes községek és ezek összességében szeretett magyar hazánk fejlődésének, boldogulásának. Tehát nem kell-e módot és alkalmat nyújtani,

hogyan ez az osztály a maga foglalkozási köréhez szükséges ismereteknek birtokába jusson és a mellett oly általános műveltségre tegyen szert, a melyre minden nem tudományos pályára törekvő egyénnek szüksége van? És mi adja mind-
ezt, ha nem azon iskola, a melyben a törvény szövege szerint „a közéletre tartozó azon műveltség adatik meg, a melyre a tudományos pályára nem törekvő minden jobb módú állampolgárnak szüksége van.“

„Ezen általános műveltség megszerzése idején alaposan elkészül a tanuló egyrészben arra, hogy mezei gazdaságát — ha ilyenek birtokában van — észszerűen vezethesse, másrészben arra, hogy ha iparos vagy kereskedő akar lenni, az ezen foglalatosságához szükséges alapismeretek birtokába jut; sőt alkalmassá válik arra is, hogy némely köztisztviselői pályára léphet.“

Tehát mi a célja a polgári fuiskolának? — Megadni a közéletre tartozó általános műveltséget, melyre minden embernek mint embernek, mint magyar állampolgárnak szüksége van s a mellett a földműveléssel, iparral és kereskedelemmel foglalkozóknak gyakorlati ismereteket nyújtani. Nem áldás tehát a községre egy olyan iskola, a melyben annak fiai, a közéletre tartozó általános műveltség megszerzése mellett még azon gyakorlati ismeretekhez is jutnak, a melyeket mindennapi foglalkozásuk körében nagy előnyükre felhasználhatnak? Mai nap az elemi iskolában megszereshető ismeretek nem elégségesek. Többet kíván az élet, különösen a mezei gazda, iparos és kereskedőtől, mert ezen osztálynak haladása, jóléte és versenyképességétől függ szeretett hazánk jóléte, boldogulása.

Mindezeknek elérhetésére a polg. iskola legalkalmasabb, mert tárgyai a gyakorlati életbe vágók. Ezen iskolában gyakorlati irányából folyólag munkaszeretetet tanulnak, önálló józan gondolkodáshoz szoknak a gyermekek. Hisz midőn a gyermekek az elemi iskola négy alsó osztályát bevégezték 10 évesek, tehát testi munka végzésére gyenge testi szervezetüknél fogva, már egészségügyi szempontból sem alkalmassak. Szellemi képességeik, érző szerveik azonban a fejlettség azon fokán állanak, a melyen

ismeretek, tapasztalatok befogadására és megtartására legalkalmasabbak. Bűn volna a gyermeket éppen ilyenkor az iskolától elvonni, mert míg egyrészt a testi munka csak ártalmára van, addig másrészt a lehető legalkalmasabb időben utját álljuk isteni rendeltetésének, tökéletesülésének. Erős meggyőződéselem, hogy minden szülő első és szent kötelességének tartja, gyermekének a legjobb jövőt biztosítani. A ki gyermekét mezei gazdának, iparos vagy kereskedőnek szánta, legjobban cselekszik, ha az elemi IV. oszt. után a polg. iskolába adja, a hol istenfélő, értelmes, józan gondolkodású, munkás, leleményes és takarékos polgárt és jó hazafit nevelnek belőle.

Van arra is gyakori eset, hogy a szülők gyermekeiket tudományos pályára adják. Akkor is nyugodt lélekkel küldhetik a polgári iskola négy alsó osztályába, mert a középiskolák szívesen veszik fel a négy polg. osztályt végzett növendékeket. Ha gymnásiumba lép csak latinból, ha reáliskolába, csak francziából kell felvételi vizsgát tennie.

A négy polg. osztályt végzett fiuk átmehetnek még a tanító-képezdébe, a kereskedelmi iskolába, a közép ipariskolába, az orsz. mintarajztanodába, a magy. kir. Ludoviceumba, a csász. és kir. hadapród iskolába, a mechanikai tanműhelybe, a csász. és kir. tengerészeti akadémiába.

Ezekből látható, hogy a polg. iskola fontos helyi érdeket képvisel és a mellett a tudományos pályára törekvő tanulók helyzetét nagyban megkönnyíti, amennyiben négy éven keresztül a szülei háznál, szülei felügye'et alatt lehetnek.

Tehát nem elismerést érdemelnek-e mindazon egyének a kik a polg. iskola létesítésén fáradoztak? Igenis, méltó elismerés illeti őket! Adja a mindenható Isten, hogy fáradozásuk a gyümölcsöt, községünk lakosságának művelődésében és haladásában bőven meghozza! Ez lesz a legnagyobb elismerés, a legnemesebb jutalom.

Dégay Kálmán,
igazgató.

III.

Felügyeleti hatóságok.

A nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium iskolánk felett a főfelügyeletet Bácsmegye kir. tanfelügyelő-sége által gyakorolja.

Tanfelügyelőség: nagys. *Czirfusz* Ferencz kir. tanácsos, tanfelügyelő urnak nyugalomba vonulása után nagys. *Gräff* Nikáz neveztetett ki Bácsmegye kir. tanfelügyelővé. Szék-helye Zombor.

A közvetlen felügyelet polgári közs. iskolaszékünk kezében van, melynek

elnöke: *Csuka* Sándor, községi mérnök volt. Lemon-dása foyltán az elnöki tisztet ideiglenesen ellátja

alelnöke: *Hercz* Ede, birtokos ;

gondnoka: ifj. *Mihály* Sándor, közs. I. jegyző ;

jegyzője: *Katona* Sándor, tanító ;

hivatalból tagjai :

főtiszt. *Márton* Mátyás róm. kath. lelkész, főtiszt. *Kovacevits* Pál gör. kel. lelkész, főtiszt. *Rosenberg* Ede dr. rabbi és *Dégy* Kálmán, polg. iskolai igazgató ;

választott tagjai:

Apró János János, gazdálkodó,

Deutsch Zsigmond, ügyvéd,

Dukay István, közgyám,

Király Sándor dr., ügyvéd,

Kiss Antal, gyógyszerész,

Kosztály János, nyug. gyógyszerész,

Körmötzy László, községi I. bíró,

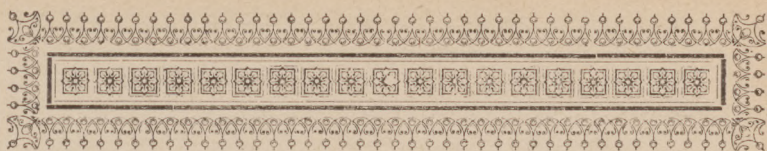
Roxer Gyula dr., községi I. orvos,

Tukats Ádám dr., ügyvéd,

Tóth József ifj., birtokos,

Tukats Miklós, jegyző.

Egy választás által betöltendő tagsági hely ez idő-
szerint üresedésben van.

IV.

Tanító-testület.

Polgári iskolánk az elmúlt 1893–94-ik tanévben nyílt meg az első osztálylyal, melynek ellátására a polg. közs. iskolaszék *Dégay* Kálmán és *Kocsis* Samu személyében két rendes polg. isk. tanárt választott.

Dégay Kálmánt, — ki a mennyiségtan, természet-tudományi szakból és a tornából bir képesítettséggel, — megbízta az igazgatói teendők vezetésével. Tanította a német nyelvtant heti 2 órán, a természetrajzot heti 3 órán, a szabadkézi- és mértanirajzot heti 5 órán, a mértant heti 2 órán, a tornát heti 2 órán és az éneket heti 1 órán. Tanítási óráinak száma hetenként 15 volt. A természetrajz, szabadkézi és mértanirajz és a torna-eszközöknek öre.

Kocsis Samu, — ki a nyelv- és történettudományi szakból, továbbá a tornából bir képesítettséggel — tanította a magyar nyelvet heti 5 órán, a latin nyelvet heti 4 órán, a számtant heti 3 órán, a földrajzot heti 2 órán és a szép-írást heti 1 órán. Heti óraszám 15 volt. Értekezleti jegyző és a földrajzi taneszközök öre.

A hitoktatást az illetékes felekezetek lelkészei, illetve tanítója végezték, még pedig:

a róm. kath. vallásukat 4 és fél hónapon át tisztelendő *Witt Ignác*, 3 hónapon keresztül tisztelendő *Szabados Pál* s végül 1 és fél hónapon át ismét tisztelendő *Witt Ignác* segédlelkészek részesítették hitoktatásban;

a gör. kel. vallásu növendékeket az illetékes egyház-község megbízásából *Knezevits Mihály*, elemi isk. tanító oktatta hittanban;

az izraeliták hitoktatását főtiszt. *Rosenberg Ede* dr. rabbi teljesítette.

V.

A polg. fuiskola első két osztályának általános óraterve.

	I.	II.	
	osztály		
Kötelezett tantárgyak :			
1. Hit- és erkölcsstan	2	2	
2. Nyelv és irodalom {	5	5	
a) Magyar nyelv és irod.	2	2	
b) Német nyelv			
3. Mennyiségtani tárgy { Szám- és mértan	5	5	
4. Természettudományi tárgy { Természetrajz	3	3	
5. Történelmi tárgy { Földrajz kapcsolva a statisztikával	2	2	
6. Művészeti tárgyak {	3	2	
	a) Szabadkézirajz	2	3
	b) Mértanirajz	1	1
	c) Szépirás	együtt 1	
d) Éneklés			
7. Test- és fegyvergyakorlat	2	2	
Összesen	28	28	
Nem kötelezett tárgy :			
1. Latin*)	4	4	

*) A latin nyelvre fordított órák a rendes tanítási órákon kívül tartatnak.

Az ó-kanizsai közs. polgári fu-iskola órarendje.

I. OSZTÁLY.

D é l e l ö t t i ó r á k

Tanórák.	Hétfő	Kedd	Szerda	Gsfőtörtök	Pentek	Szombat	Vasárnap
8 — 9	Mértan	Magyar	Magyar	Magyar	Magyar	Szántan	
9 — 10	Term. rajz	Szántan	Földrajz	Szántan	Mértan	Földrajz	
10 — 11	Mért. rajz	Írás	Term. rajz	Ének	Mért. rajz	Magyar	
11 — 12	Vallás	Latin	Latin	Latin	Vallás	Latin	
D é l u t á n i ó r á k							
2 — 3	Szabk rajz		Szabk. rajz		Szabk. rajz		
3 — 4	Német		Német		Term. rajz		
4 — 5	Torna				Torna		

VI.

A használt és a jövő évben használandó tankönyvek jegyzéke.

Polgári iskolánk első osztályában az elmúlt 1893—94. tanévben a nagym. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által approbált következő tankönyveket használtuk:

Deme Károly. Magyar nyelvtan mondattani alapon az I. és II. oszt. számára. 51,646/1891. sz. a. engedélyezve. Ára 60 kr.

Gööz József dr., Tóth József. Magyar olvasókönyv a polg. fiúiskolák számára. 2. kiadás. I. köt. 51,904/1892. sz. a. engedélyezve. Ára kötve 80 kr.

Szirmai József. Német nyelvképző iskola, gyakorlati példákban. 2. kiadás. I. rész. 18,144/1890. sz. a. ált. engedélyezve. Ára kötve 20 kr.

Schultz F., Dávid. Latin nyelvtan. 6059/1891. sz. a. engedélyezve. Ára 1 frt 20 kr.

Dávid István. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. 17,358/1888. sz. a. engedélyezve. Ára 1 frt 20 kr.

Szuppán Vilmos. Számítan a középiskolák és polgári fiúiskolák számára. 3. kiadás. I. füzet. 56,111/1890. sz. a. engedélyezve. Ára 60 kr.

Szuppán Vilmos. Szemléltető geometria reáliskolák és polgári fiúiskolák I. és II. osztálya számára. 3. kiadás. 56,111/1890. sz. a. engedélyezve. Ára 70 kr.

Báthory Nándor. Növénytan a polgári fiúiskolák, polgári leányiskolák és az elsőrendű felsőbb leányiskolák számára 10,496/1893. sz. a. engedélyezve. Ára 1 frt 20 kr.

Baló József. Az Osztrák-Magyar monarchia földrajza a polgáriiskolák I. oszt. számára. 17,358/1888. sz. a. engedélyezve. Ára 1 frt.

Az 1894–95. isk. évben az első osztály tankönyvei ugyanezek maradnak, míg a felállítandó II. osztályban a következő engedélyezett tankönyvek fognak használatba vétetni :

Demé Károly. Magyar nyelvtan, mint az I. osztályban.

Gööz József dr, Tóth József. Magyar olvasókönyv a polgári fiúiskolák számára. II. kötet.

Szirmai József. Német nyelvképző iskola, mint az I. osztályban.

Schultz F. Dávid. Latin nyelvtan, mint az I. osztályban.

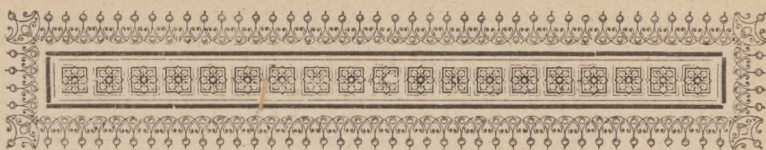
Dávid István. Latin olvasó- és gyakorlókönyv, mint az I. osztályban.

Szuppán Vilmos. Számtan a középiskolák és polgári fiúiskolák II. osztálya számára. II. füzet. 56,111/1890. sz. a. engedélyezve. Ára 60 kr.

Szuppán Vilmos. Szemléltető geometria, mint az I. osztályban.

Báthory Nándor. Az állatok természetrajza fiú- és leány-polgári, valamint felső leányiskolai használatra. 2. kiadás. 10,496/1893. sz. a. engedélyezve. Ára kötve 1 frt 20 kr.

Simonyi Jenő dr. Földrajz a polgári fiúiskola II. osztálya számára 4550/1891. sz. a. engedélyezve. Ára 1 frt.

VII.

Az elvégzett tananyagnak kimutatása.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök *Kocsis Samu.*

1. **Róm. kath. hittan.** Heti órák száma 2. Tananyag :
a) Egri kis katekizmus; b) Roder-féle közép Biblia. Tanított a nagym. püspöki-kar tanterve szerint. Tanították részben tiszt. Witt Ignázt, részben tiszt. Szabados Pál segédlelkészek.

2. **Gör. kel. hittan.** Heti óraszám 1. Tananyag : Vukicsevits „Nagy katekizmus“-ából a „Hiszekegy“-nek ágazatonkénti bő magyarázata; szertartástanából, az egyes gör. kel. ünnepek jelentősége. Evangelium magyarázat Atanaczkovits P. püspök munkája nyomán. Tanította : Knezevits Mihály gör. kel. tanító.

3. **Möz. vall. hittan.** Heti órák száma 2. Tananyag : Lőw Lipót bibliai történetét a babyloni fogságig. Mózes II. könyve eredeti szövegének fordítása szemelvényekben. Ismertetése a főbb ünnepekre vonatkozó imádságoknak, kapcsolatosan azoknak fordításával. Tanította : Dr. Rosenberg Ede, rabbi.

4. **Magyar nyelv.** Heti órák száma 5. Évi órák összege 162. Tananyag : Kellően hangsúlyozott olvasás, az olvasottak értelmes elmondása. A mondat és annak főrészei ; a főrészek szóbeli jelentése. A mondatok nemei. A bővítmények és szóbeli jelentéseik. A szók felosztása, ragozása, alkotása. A szók hangzásukat tekintve ; a hangzók felosztása, vonzata, módosulásai. Az összetett és összevont mondat. Hét — tartalmilag tárgyalt költemény könyv nélkül. 22 iskolai írásbeli dolgozat: nyelvtani- és könnyebb természetű fogalmazási gyakorlatok. Tanította : Kocsis Samu.

5. **Német nyelvtan.** Heti óraszám 2. Évi órák összege 64. Tananyag : Olvasás és annak gyakorlása. Szavak betanulása és 30 fordítás németről magyarra. Tanította : Dégay Kálmán.

6. **Számítan** Heti órák száma 3. Évi órák összege 93. Tananyag : A négy alapl művelet egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. Időszámítás. A pénz és mértékek ismertetése a köbméter kivételével. 7 iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : Kocsis Samu.

7. **Mértan.** Heti órák száma 2. Évi órák összege 67. Tananyag : Planimetriai elemek u. m. pontok, vonalak, és szögek fekvései és mérési viszonyai. A leggyakoribb idomok tulajdonságai és alakítása. Háromszögek, négy- és sokszögek. Az idomok egybevágósága és hasonlósága. Szimmetria. A kör annak tulajdonsága és részei. A kerület és csigavonal. Egyenes vonalú idomok és a kör területszámítása. Tanította : Dégay Kálmán.

8. **Természetrajz.** Heti óraszám 3. Évi órák összege 98. Tananyag : Az őszi és nyári hónapokban növénytanból a konyhakerti, ipari, gazdasági, takarmány-növények. Továbbá tavasznyári, vízi és mocsári, hegyi növények. A téli hónapokban ásványtanból a sóféle, kőféle, fém- és égethető ásványoknak leírása különös tekintettel ipari alkalmazásukra. Tanította : Dégay Kálmán.

9. **Földrajz.** Heti órák száma 2. Évi órák összege 66.

Tananyag : A földrajzi alapfogalmak és általános tudnivalók ismétlése után a magyar királyság területének részletes ismertetése kisebb földrajzi egységek alapján. Fekvése, földalakulatai, vizei, éghajlata és ennek tényezői, terményei ; a lakosok foglalkozása, nyelve, vallása, elhelyezkedése, kormányzása a szükséges statisztikai adatokkal együtt. Az osztrák császárság hasonló módu tárgyalása nagyobb földrajzi egységek alapján. Tanította : Kocsis Samu.

10 **Szabdkézi rajz.** Heti órák száma 3. Évi órák összege 95. Tananyag : Előkészítés a rajzolásra. Az egyenes, a hullám és más görbe vonalak. Mértani síkidomok és ezekből kombinált egyszerű ékitmények táblai előrajzolás után. Körbe rajzolt csilagidomok. Stylizált levelek és virágok. Mértani sodrony-alakok távlati rajzolása. Tanította : Dégay Kálmán.

11. **Mértani rajz.** Heti órák száma 2. Évi órák összege 72. Tananyag : A szerkesztő síkméltan elemei, az egyenes annak osztása ; merőlegesek és párhuzamosak. Szögek szerkesztése és osztása. Idomok szerkesztése, azok összeillősége és hasonlósága. A kör s annak részei. Excentrikus körök. Egyenlő oldalú, egyenlő szögű és szabályos sokszögek rajzolása. A kerület és csigavonal. Tanította : Dégay Kálmán.

12. **Szépírás.** Heti óraszám 1. Évi órák összege 31. Tananyag : A magyar és német betűk írása Vajda Pál módszere szerint. Tanította : Kocsis Samu.

13. **Ének.** Heti óraszám 1. Évi órák összege 30. Tananyag ; Hangjegyismeret, vonalrendszer, hangkulcs a vonalak és közők nevei. A hangjegyek formája és értéke. Szünjelek. Különféle énekgyakorlatok egy és két hangra. Tanította ; Dégay Kálmán.

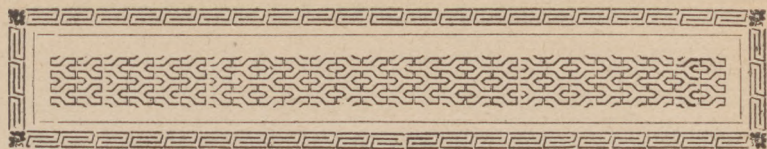
14. **Testgyakorlás.** Heti órák száma 2. Évi órák összege 64. Tananyag : Sorképzés oldal- és arczsorban. Sornytítás. Kettős és négyes sorba fejlődés. Fordulatok helyben és menetközben. Szabadgyakorlatok 2-es 3-as 4-es és 8-as

ütemben. Rendgyakorlatok. Futás, ugrás és korlátgyakorlatok. Tanította : Dégay Kálmán.

15* **Latin nyelv.** Heti órák száma 4. Évi órák összege 119. Tananyag : A betűk és az olvasás szabályai. A szók fajtái. A különböző nemű főnevek és ragozásuk. A melléknév, fokozása, ragozása, és a főnévvel való egyezése. Számnév, névmás, ige. Az ige ragozása. 24 gyakorlat latinból magyarra, 6 gyakorlat magyarból latinra fordítása. Az egyszerű mondat tagjainak rendje, a birtokviszony. 7 iskolai írásbeli dolgozat. Tanította : Kocsis Samu.

---

*) A latin nyelv mint viszonylagosan kötelezett tárgy tanított.

VIII.

T a n e s z k ö z ö k .

Értesítünk e helyén csak hálás köszönetet mondhatunk közs. iskolaszékünknek, mert a tanítás sikerének biztosítása szempontjából az összes szükséges taneszközöket megrendelte. Így a számtan tanításához beszerezte a métermértékek falitábláját, a mértan és mértani rajz tanításához egy hosszú lapos vonalzót, egy derékszög-vonalzót, egy fa-körzőt, egy szögmérőt, 18 drb mértani sodronyalakot, ezekhez egy öntött vas állványt. A természetrajz tanításához egy a célnak teljesen megfelelő szép ásványgyűjteményt, 48 drb növény falitáblát, 250 drb növény fajból összeállított herbáriumot, 50 drbból álló drágakő-utánzat gyűjteményt tokban, 15 drbból álló gyémánt-utánzat gyűjteményt a leghíresebb európai gyémántokról, az ásványok keménységi fokozatát tokban, 50 drb jegeczmintát fából, 1 forrasztó-csővet, 1 Berzélius-lámpát, 1 Davy-féle biztosító lámpát, 1 higany-barometert, 1 Aneroid-barometert, hőmérőt, üveg-burát, üveg hengert, háromszoros nagyító-lencsét; a földrajz tanításához 2 drb. Magyar-Korona Országainak fali térképe, Osztrák-Magyar-Monarchia fali térképe, Bácsmegye térképe, földgömb, planetárium; a szabadkézi rajz tanításához Bayr és Wunderlich 7 füzetből álló rajz-gyűjteményét; a szépíráshoz Vajda Pal szépírási mintáit; az énekhez egy 5 változatu iskolai harmoniumot; a

tornához sulyzókat, fabotokat, ugró-deszkát, bakot, ugrómérczét, korlátot, matraczot,

Egyéb tekintetben iskolánk a szükséges butor-zattal teljes mértékben el van látva.

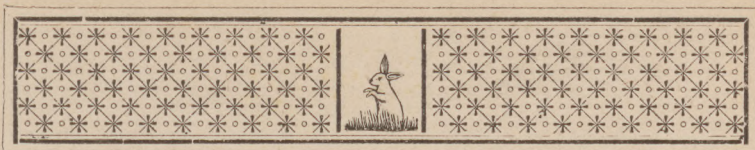
IX.

K ö n y v t á r.

Ha intézetünk összes felszerelését tekintjük, egyedül a tanári könyvtár áll gyenge lábon, a mennyiben mindössze csak 15 kötetet tartalmaz. E 15 kötetből egy tek. Deutsch Zsigmond helybeli ügyvéd, iskolaszéki tag urnak az ajándéka. Fogadja hálás köszönetünket érte.

Az ifjusági könyvtár összesen 30 kötetet számlál 15 frt értékben. E könyvek polgári iskolánk megnyitása aklalmából rendezett táncvigalmak 22 frt 60 krnyi felülfizetéseiből szereztettek be. Hálás köszönet a nemesszivü adakozóknak.

X.

Az érdemjegyek és egyéb rövidítések magyarázata.

A magaviselet jegyei:

- 1 annyi mint dicséretes,
- 2 » » jó,
- 3 » » szabályszerű,
- 4 » » kev. szabályszerű,
- 5 » » rossz.

A szorgalom jegyei:

- 1 annyi mint dicséretes,
- 2 » » kellő,
- 3 » » változó,
- 4 » » hanyag.

A tanulásbeli előmenetel jegyei:

- 1 annyi mint jeles,
- 2 » » jó,
- 3 » » elégséges,
- 4 » » elégtelen.

Az írásbeli dolgozatok külalakjának jegyei:

- 1 annyi, mint ajánló,
- 2 » » rendes,
- 3 » » tűrhető,
- 4 » » rendetlen.

fm. annyit jelent, mint felmentve.

Felmentés csakis orvosi bizonyítvány alapján történt iskolaszéki, illetve tanfelügyelői engedélylyel.

XI

A tanulóknévsora és érdemjegyei

az 1893-94. évben.

I. OSZ-

Sorszám	A tanuló neve	Vallása	Születési h e l y e	Erk. magaviselete	Szorgalma	Hittan	Magyar nyelv	Német nyelv
1	Ábrahám Endre*)	r. k.	Ó-Kanizsa	3	2	3	2	2
2	Apró István	"	"	1	2	2	2	1
3	Bata Gyula	"	"	1	2	1	3	2
4	Bata Károly	"	"	2	2	1	3	3
5	Bogozávlev Vesz.	g. k.	"	2	4	2	4	4
6	Búczó Lajos*)	r. k.	"	1	1	1	1	1
7	Csikós Szylveszter	"	"	2	4	4	4	2
8	Deutsch József	izr.	"	2	3	2	3	3
9	Fehér Károly	r. k.	"	1	3	1	3	3
10	Fried József	izr.	Kalocsa	3	4	4	4	1
11	Goldberger Sándor*)	"	Budapest	2	3	3	3	1
12	Goldschmied Ferencz	"	Ó-Kanizsa	1	2	1	1	1
13	Huszágh Ferencz	r. k.	Ada		m	e	g	-
14	Kanyó József*)	"	Török-Kanizsa	2	2	2	2	3
15	Karapandsits Mihály	g. k.	Ó-Kanizsa		k	i	m	a-
16	Knezevič Bózsídár	"	"	2	4	2	4	4
17	Knezevič Cvetkó	"	"	2	4	2	4	4
18	Kohn Ármin	izr.	"	3	3	3	3	2
19	Kovács János	r. k.	Ada	3	3	3	3	2
20	Krón Géza	"	Zsombolya	2	3	2	3	2
21	Kutsera Pál*)	"	Vadovicza	2	4	4	4	3
22	Lévai Károly*)	"	Petrovaszello	2	3	1	3	2
23	Lichtig Izidor*)	izr.	Ó Kanizsa	1	2	1	1	1
24	Piacsek János*)	r. k.	"	2	2	1	2	2
25	Prisztai Ferencz	"	"	2	4	3	3	1
26	Prohászka István*)	"	"	1	2	1	1	1
27	Prohászka Jenő*)	"	"	2	2	1	1	2
28	Raffai Kálmán*)	"	"	2	3	1	3	3
29	Vinczer Károly*)	"	"	2	3	2	3	2
30	Weisz Ignác	izr.	Oroszlámos	2	3	1	2	2

A *)-gal jelzett tanulókat a község látta el
A nyilvános osztályvizsgálatok 1894. évi juni-

Számtan	Mértan	Természetrajz	Földrajz	Szabadkézi rajz	Mértani rajz	Szépíráás	Ének	Testgyakorlat	Latin nyelv	Írásb. dolgozatainak külalakja	Igazolt óramunkas-tása	Igazolatlan óramunkas-tása	Megjegyzés
2	1	1	3	3	2	2	2	2	—	2	3	—	
1	2	1	2	1	1	1	2	2	—	1	—	—	
2	2	2	2	1	2	2	2	2	—	2	15	—	
1	2	2	3	2	2	2	3	2	—	2	—	—	
3	4	4	4	3	3	3	3	fm	—	3	—	—	Oszt. ism. ut.
1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	—	—	
4	4	4	4	4	3	3	2	2	—	3	—	—	Oszt. ism. ut.
2	2	1	2	3	3	3	3	2	4	3	13	1	Lat. jav. vizsg. boc.
2	2	2	3	3	2	2	3	fm	—	2	—	—	
3	4	3	4	4	3	3	4	4	4	3	20	1	Oszt. ism. ut.
2	2	3	3	2	2	2	1	2	4	2	29	3	Lat. jav. vizsg. boc.
1	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	55	1	
h	a	l	t	j	u	n.	h	ó	11	én			
2	2	2	2	2	2	2	2	3	3	1	4	—	
r	a	d	t	m	á	j.	h	ó	3-	án			
3	4	4	4	3	2	2	2	2	—	3	—	—	Oszt. ism. ut.
3	4	4	4	2	2	2	2	2	—	2	—	—	Oszt. ism. ut.
2	3	2	3	3	3	3	3	3	4	3	17	1	Lat. jav. vizsg. boc.
3	3	2	3	3	3	3	2	3	—	3	6	—	
3	3	2	3	3	2	1	2	2	—	1	—	—	
3	4	3	4	3	3	3	2	2	—	3	6	—	Oszt. ism. ut.
3	2	3	3	2	2	3	1	1	—	3	16	—	
2	2	2	1	2	2	2	1	2	1	2	16	—	
2	1	1	3	1	2	1	2	3	2	2	12	—	
3	3	3	4	2	1	2	2	1	—	2	3	—	Jav. vizsg. boc.
2	2	1	2	3	3	2	3	3	1	2	4	—	
1	1	1	1	2	3	3	3	3	2	2	4	—	
3	3	2	3	3	3	3	1	3	4	3	10	—	Lat. jav. vizsg. boc.
3	3	2	3	3	3	2	2	2	3	3	54	—	
3	3	3	3	3	3	1	2	3	2	2	13	1	

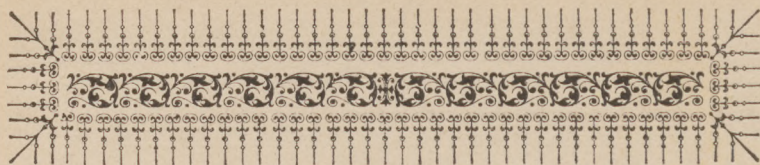
tankönyvekkel és egyéb taneszközökkel.
us hó 27- és 28-ik napjának délelőttjein tartattak.

XII.

Statisztikai kimutatás.

Felvétetett	az I. osztályba	összesen
Általában :		
Rendes tanuló	30	30
Hitfelekezet szerint:		
Római katolikus	19	
Gör. keleti	4	
Izraelita	7	30
Nyelvre nézve:		
Magyar	26	
Szerb	4	30
Születésre nézve :		
Helybeli	21	
Vidéki	9	30
Kor szerint :		
11 éves	8	
12 »	7	
13 »	8	
14 »	3	
15 »	4	30
A szülők polg. állása szerint :		
Tisztviselők fia	3	
Önálló értelmiség fia	1	
» östermelő fia	5	
» iparos fia	13	
» kereskedő fia	4	
Személyes szolgálatot tevők fia	4	30

Felvétetett	az I. osztályba	összesen
A tanév elején beiratkozott . . .	30	
A tanév folyamán kimaradt . . .	1	
A tanév folyamán meghalt . . .	1	
Létszám a tanév végén . . .	28	28
Évközben mulasztott:		
Tanuló	21	
Órát	419	
Egyre esik	20	

XIII.

Szükséges tudnivalók az 1894/95. tanév megkezdésére vonatkozólag.

Ó-Kanizsa közs. polgári fiiskolájában a jövő 1894/95. tanév szeptember hó 1-én, a beiratásokkal veszi kezdetét. A beiratások szeptember hó három első napján eszközöl-
tetnek iskolánk igazgatói irodájában még pedig délelőtt
8—11-ig és délután 3—5-ig.

A felvételi, esetleg javító- és pótvizsgálatok szeptem-
ber hó 4-én délelőtti 8—11-ig és délután 2—5-ig tartanak
meg és díjmentesek. A rendszeres tanítások pedig szeptem-
ber hó 5-én az ünnepélyes „Veni sancte” után az iskolai
fegyelmi- és rendtartási szabályok felolvasása és kellő meg-
magyarázásával kezdődnek.

A tanulók és a felvétel feltételei.

1. §.

Az intézet növendékei rendes vagy magántanulók.

2. §.

A rendes tanulók felvétele rendszeresen szeptember hó első
felében (az 1894/95. évben szeptember 1—4-ig) előre kihir-
detendő napokon történik. A felvételre kitűzött utolsó nap
után 10 napig csak igazolandó alapos okoknál fogva veheti
fel a tanulókat az igazgató, azontul rendkívüli esetekben a

tanító-testület ajánlatára csakis iskolaszéki, illetve tanfelügyelői engedélylyel. Utólagos felvételek csak tanfelügyelői engedélylyel történhetnek, ha az illetők az időközben elhaláldott tanulmányok ismeretét szóbeli díjmentes vizsgán igazolják.

A felvétel feltételei.

3. §.

1. Az iskolai év a polgári iskolában szeptember 1. napján kezdődik s tart a következő év június hava végéig.

2. A polgári iskola első osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet be :

a) a ki legalább életének 9. évét betöltötte ;

b) kinek az elemi- (nép) iskola negyedik osztálya számára kiszabott tantárgyakban elegendő jártassága van s ebbeli ismereteit e végre elrendelt felvételi vizsgálat után igazolja.

3. A polgári iskolába lépő tanuló, bármely nemzetiséghez tartozik, köteles a magyar nyelvet is tudni annyira, hogy a törvény által ezen iskolában elrendelt magyar nyelvi oktatásban fennakadás nélkül részt vehessen.

4. A polgári iskola bármely osztályába bevezethető minden oly tanuló, aki koránál fogva az általa kijelölt osztályba beillik és azon osztályban megkivántató előkészültségről vizsgálat után bizonyosságot tesz.

5. A középiskolából a polgári iskolába átlépni kívánó tanulót fel lehet venni :

a) elsőrendű bizonyítványa alapján ;

b) másodrendű bizonyítványa alapján, ha az illető tanuló gymnasiumban latin vagy görög nyelvből, reáliskolában, francia nyelvből kapott elégtelen osztályzatot, de a többi tantárgyakból legalább elégséges érdemjegye van

A mennyiben azonban a középiskolák és a polgári iskola tantervei között lényeges eltérések vannak, melyek az átlépés alkalmával figyelmen kívül nem hagyhatók, azért a középiskolából polgári iskolába átlépő tanuló a polgári iskola megelőző osztályaiban előforduló azon tananyagból, melyet a középiskolában nem tanult és mely a polgári iskola

későbbi osztályaiban nem fog pótoltatni, felvételi vizsgálatra kötelezendő.

Ha a tanuló ezen felvételi vizsgálatnak azonnal való letehetésére nincs előkészülve, akkor neki elkészülés céljából az évi osztályvizsgálat idejéig terjedő határidő engedélyezhető; osztályvizsgálatra azonban ily tanuló csak a felvételi vizsgálat előzetes sikeres letétele után bocsátható.

6. Oly tanuló, a ki a középiskolában az 5. alatti *b*) pontban említett tantárgyakat leszámítva, egy, vagy legfeljebb két tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, szintén felvehető a polgári iskola megfelelő magasabb osztályába, ha az 5. pont 4-ik kikezdésében említett tantervi különbözetből teendő vizsgálaton kívül azon tantárgyakból, melyekből elégtelen osztályzata van, a polgári iskolában a felvett megelőzőleg sikeres felvételi vizsgát tesz.

Ezen esetben azonban a felvételi vizsgálatra bocsátáshoz a kir. Tanfelügyelő engedélye szükséges.

Ezen vizsgálat a polgári iskola szempontjából ejtett meg, a középiskolában nyert elégtelen érdemjegy javítását nem vonja maga után, miért is a középiskolai bizonyítványra nem a szokásos javító záradék, hanem a hátulsó lapjára az engedély, tantárgyak és felvételi vizsgálat eredményének idézésével csak a felvételi záradék vezetendő reá.

7. Oly tanuló, ki a középiskola valamely osztályát eredménytelenül ismételte s ennél fogva tanulmányait a középiskolában nem folytathatja, a polgári iskolában az ismételt osztálynak megfelelő, sőt a mennyiben osztályzat tekintetében az 5 alatti *b*) pont vagy a 6-ik pontban támasztott feltételeknek megfelel a következő felső osztályba is felvehető.

8. Valamely polgári iskolánál elégtelen osztályzatot nyert tanuló rendszerint csak ezen iskolánál tehet javító vizsgálatot. A javító-vizsgálat más polgári iskolánál való letehetése csak rendkívüli körülmények között, ezen utóbbi iskola fölött álló kir. Tanfelügyelő engedelmével történhetik meg és akkor a bizonyítványra vezetendő javító-záradékban az engedély száma és kelte idézendő.

9. Az 5–8. pontokban említett vizsgálatok díjmentesek és azon osztály tanítói előtt teendők, melybe a tanuló felvétetni kíván. A vizsgálat lefolyásáról jegyzőkönyv vezetendő.

10. A felsőbb osztályba való felvétel az előző osztály tantárgyaiból való legalább elégséges rendű bizonyítvánnyal eszközölhető azon megjegyzéssel, hogy a nagym. válás- és közoktatásügyi magy. kir. Miniszter urnak 1890. évi február 12-én 56,139/889. szám alatt kelt rendeletéből folyólag a szépirásból nyert elégtelen osztályzat első sorban nem gátolja a növendéket a felsőbb osztályba való felmenetelésben, de ha az év végével ott ismét elégtelennek találtnék a szépirásból tett előmenetele, javító-vizsgálatra, esetleg osztályismétlésre utasítandó.

A testgyakorlat és énekből nyert osztályzat, minthogy ezen tantárgyakból a nem elégitő eredmény nem csupán a szorgalom és törekvés hiányának, hanem gyakran a test-szervezet fogyatékoságának tulajdonítandó, a tanulót a felsőbb osztályba lépésében nem akadályozza.

11. A tanintézetet évközben elhagyók a félbenhagyott tanévről bizonyítványt nem nyerhetnek. Azonban ha távozásukat elfogadható fontos okokkal igazolják, azon esetben elbocsátási bizonyítványul a 15 kros bélyeggel ellátandó év-harmadonkénti értesítő szolgál, melyben kiteendő a távozás ideje és oka is, és az iskolaszéki elnök, az igazgató megosztályfőnök által aláírandó.

4. §.

A felvételnél megkivántatik a növendékek *szülőjének, gyámjának vagy ezek helyettesének jelenléte*. Azon szülők vagy gyámok, a kik nem a tanintézet székhelyén laknak, gyermekük vagy gyámoltjuk felvételekor kötelesek olyan alkalmas helyben lakó helyettest bejelenteni, a kire a házi felügyeletet illető kötelezettségeiket átruházták s a ki a tanintézet közléseit az ő nevében elfogadja és foganatosítja. — Az e tekintetben beálló változást a szülők vagy gyámok kötelesek az igazgatóval tudatni, mint viszont az igazgató is köteles az illető szülőket vagy gyámokat figyelmeztetni arra, ha változást vagy intézkedést lát szükségesnek.

5. §.

A beírást az összes tanulókra nézve az igazgató teljesíti, akinek akadályoztatása esetén az általa kijelölt helyettes eszközli.

6. §.

A felvételre jelentkezőknek kivétel nélkül magukkal kell hozniok, *keresztlevelet, illetve születési bizonyítványt.* Az első osztályba lépők, vagy a más iskolából jövők *oltási, illetve újraoltási s a megelőző évben végzett tanulmányokról hiteles iskolai bizonyítványt tartoznak felmutatni* vagy ennek híján felvételi vizsgálatot tenni. *Továbbá tartozik minden növendék az arra illetékes orvos által díjmentesen kiállított bélyegmentes bizonyítvánnyal igazolni, hogy trachomamentes.*

7. §.

A tanintézetbe felvett tanuló beiratkozása által aláveti magát az intézet rendszabályainak úgy, hogy ezek alól őt a szülők s ezek helyettesei sem menthetik fel.

8. §.

Szegénységüket szegénységi illetve hatósági bizonyítvánnyal igazolni tudók tankönyvekkel és taneszközökkel fognak eláttatni az iskolafentartó által.

Azon tanulók részére, kik a gymnásium megfelelő osztályába akarnak átlépni: a latin nyelv polgári iskolánk I. osztályától kezdve taníttatik; e rendkívüli tantárgy viszonylagos kötelezettséggel a tanítási rendes órákon kívül azon növendékeknek taníttatik, kik az iskolai év elején vagy a maguk jószántából, vagy szüleik rendeletéből ennek tanulására vállalkoztak

A kik az év elején a latin nyelv tanulására vállalkoztak s az így alakult osztály kedvéért e rendkívüli tantárgy tanítása elrendeltetett és megkezdett, azok e tárgy szorgalmas tanulására épen úgy köteleztetnek, mint a rendes tárgyak tanulására.

A vizsgálatokról.

15. §.

Nyilvános vizsgálatok az iskolaszék által meghatározott napokon, június végén tartatnak. — A szülők, gyámok

és az iskolaügynek barátai mint hallgatók jelen lehetnek, sőt meghivatnak.

16. §.

Azon tanulók, kik a nyilvános vizsgálatot egészben vagy részben nem tették le, bizonyítványt csak úgy nyerhetnek s a következő osztályba csak úgy vehetők fel, ha július hó 15-ig benyújtott kérvényük alapján pótvizsgálatra bocsáttatnak. Azok, kik el nem háriható akadály, (pl. betegség, családbani haláleset) miatt nem jelenhettek meg rendes időben a nyilvános vizsgálaton, díj nélkül bocsáttatnak pótvizsgálatra, kik pedig ily okokkal nem képesek mulasztásukat igazolni, de különben a tanévet befejezték, azok 15 frtnyi díj (vizsgálati díj) lefizetése mellett bocsáttatnak pótvizsgálatra.

A pótvizsgálatot kérő folyamodványok, a mulasztás okát igazoló bizonyítványokkal felszerelve a mint fentebb említve volt, legkésőbb július hó 15-ig beadandók az igazgatónál. Későbbi folyamodványok csak rendkívüli akadályok bizonyítása esetén vétetnek figyelembe,

Vajjon a mulasztás igazolt-e vagy sem? — a tanító testület határozza meg, szabadságában állván az illetőnek a testület határozata ellen a közs. polgári iskolaszékhez folyamodni.

17. §.

Azon tanuló, ki valamely kötelezett tantárgyból elégtelen osztályzatot kapott, az osztályt ismételni tartozik. (Kivéve az éneket, testgyakorlatot és szépírást. Lásd 3. §. 10. pontját) Azonban ha remélhető, hogy a hiányt a szünidők alatt pótolni képes, javító-vizsgálatra az igazgató adhat engedélyt egy tantárgynál az illető osztályfőnök meghallgatása után. — Aki két tantárgyból kapott elégtelen osztályzatot, az csak rendkívüli esetben, a polg. közs. iskolaszék engedélyével bocsátható javító-vizsgálatra. Aki kettőnél több tantárgyból nyert elégtelen osztályzatot, annak ismételnie kell az osztályt.

18. §.

Hasonlóul, ki valamely rendkívüli (nem kötelező) tantárgyból elégtelen osztályzatot kap, az a kötelezett tantár-

gyakat illetőleg mehet ugyan a következő osztályba, de az illető rendkívüli tantárgyból csak akkor, ha javító-vizsgát tesz; ellenkező esetben a rendkívüli tárgy megtanulhatása megvonatik tőle.

19. §.

A javító-vizsgálatot kérő folyamodvány legkésőbb július hó 15-ig nyújtandó be az igazgatónál. — A javító-vizsgálat díjmentes.

Javító-vizsgálat rendszerint csak azon tanintézetben tehető, a melyben a tanuló az elégtelen osztályzatot kapta.

20. §.

A javító-vizsgálatok csak a következő iskolai év első havának arra kijelölt napján tehetők le.

A tanulók előmenetelének megbirálása.

22. §.

A szülők évközben kétszer (Karácsonkor, Husvétkor) értesítő, a tanév végén pedig díjmentesen kiállított bizonyítvány által, (melynek kiállításához minden tanuló egy 15 kros bélyeget tartozik hozni,) tudósítatnak a növendékek magaviseletéről, szorgalmáról és az egyes tantárgyakban tanusított előmeneteléről. — Ezenkívül a növendék következetes hanyagságáról, a szülő vagy ennek helyettese a tanító-testület megállapodásából folyólag írásban értesítetik.

24. §.

Mindegyik tanuló köteles ezen neki átadott értesítőt atyjának vagy helyettesének átadni, ki azt a kitzüött helyen nevének aláírása által láttamozza. Az így aláírt értesítőt a növendék tartozik 14 nap alatt saját osztályfőnökének visszaadni.

Vidéki szülők, gyermekeik elhelyezése iránt teljes bizalommal fordulhatnak az igazgatósághoz.

Dégay Kálmán,
igazgató.

XIV.

Igazgatói jelentés.

(Felolvasatott a június hó 29-én tartott záró-ünnepélyen.)

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

Ó-Kanizsa nagyközségének fejlődésében, előhaladásában az elmúlt 1893. év nevezetes lépést jelez, melynek nemes célja tudva van, üdvös eredménye egyelőre még nem látható. E nevezetes lépést közs. Képviselő-testületünk akkor tette, a mikor a polgári fiiskola felállítását elhatározta. Az intézet létesült és magasztos feladatához méltóan az 1893/94-ik iskolai évben szerényen, csendességben kezdette meg első évi nemes működését, az iskolaszék által e célra bérelt uri-utezai Lungovits-féle házban. Isten szent nevében megkezdődtek a tanítások s Isten segítségével a mai napon befejeződtek.

Az iskolai év megkezdése. Az iskolai év 1893 évi szeptember hóban a beiratásokkal vette kezdetét. A rendes tanítás megkezdése azonban a megyében szörványosan előfordult aziai kolera-esetek miatt csak október hó 9-én vált lehetségessé, a 9349/1893. sz. alatt érkezett alispáni rendelet alapján. E napig beiratkozott összesen 28 tanuló. Két növendék a beiratási idő eltelte után iskolaszéki engedélylyel utólagosan vétetett fel s így a tanulók létszáma 30-ra emelkedett. Évközben két magánvizsgáló is jelentkezett, kik felsőbb osztály tárgyaiból óhajtottak magánvizsgálatra bocsátatni. Kérelmük azonban Bácsmegye kir. tanfelügyelőségének

1487. és 1567. sz. leiratával elutasított, a mennyiben polg. iskolánk ezidőszerint még nincsen minden szaktárgyra tanerőkkel ellátva s ezért a beírási anyakönyvbe nem voltak felvehetők.

A rendes tanítás megkezdését megelőzte az ünnepélyes »Veni Sancte«, melyre — valamint a megnyitásra — községünk érdemes Képviselőtestülete, a kir. Tanfelügyelőség, a községi Elöljáróság és az Iskolaszék meghivattak. Ennek utána a polgári iskola I. osztályu tantermébe vonultunk, a hol diszes közönség, a tanári kar és a növendékek jelenlétében a közs. Képviselő-testület nevében Koncz János, volt községi I. bíró az iskolát gondozás végett átadta a polgári közs. iskolaszéknek. Ez alkalomból ifj. Mihály Sándor, közs. I. jegyző nemes és őszinte gondolkozását jellemző lelkesült beszédet intézett a jelenlevőkhöz, ecsetelve ez új intézmény magasztos hivatását. Utána Csuka Sándor iskolaszékünk volt elnöke az iskolaszék nevében gondozás végett átvette az iskolát.

Rövid szép beszédében — melyben az őszinteség és jóakarát tiszta hangja csendült meg — megemlékezett a közs. Képviselő-testületnek elvitázhatatlan érdemeiről, melyeket ezen intézet létesítése által szerzett. Ezután az iskolát rendeltetésének megfelelően átadta az igazgatóságnak és tanári karnak. Igazgató néhány szó kíséretében átveszi az intézet belügyeinek vezetését s létesítéseért köszönetet mond az illetékes tényezőknek. A tanítás eredményének biztosítása érdekében kéri a felügyeleti hatóságok buzgó támogatását és a tanuló-ifjuság szüleinek jóindulatu segédkezését.

Az iskola ünnepélyes átadásának és átvételének befejezése és a jelenlevő közönségnek eltávovása után felolvastattak kellő magyarázat kíséretében az iskolának ideiglenesen egybeállított tanulmányi- és fegyelmi-rendszabályai, minek utána megkezdettek a rendes tanítások s folytak a törvényes szünnapok leszámításával a mai napig.

Változás a tanulók létszámában, A növendékek létszáma annyiból változott, hogy egy növendékünk, Karapandsits Mihály, évközben szüleinek írásosan nyilvánított kívánsága alapján, május hó 3-án kilépett a tanulók sorából s ugyan-

akkor töröltetett a beirási anyakönyvből. Egy másik nagyon szépen haladó és törekvésében dicséretet érdemlő növendékiünk szerencsétlen tetteinek esett áldozatul. Ugyanis a kiadott tilalomnak ellenére felügyelet nélkül ment fürödni s egy szerencsétlen véletlenből, hozzátartozóinak, tanárainak és iskolatársainak legmélyebb sajnálatára, a vízben lelte halálát. Áldott legyen emléke!

Maradt tehát 28 növendékünk, kik az előző két napon tartot évváró vizsgálatokon teljes számban részt vettek.

A tanu'ok magaviselete és elömenetele. Hogy intézetünk tanulói tanárainak odaadó, kitartó munkássága, az iskolaszék őszinte támogatása és egyes szülök érdekükben álló segédkezése mellett mennyire haladtak, a kitüzött czélt mennyire érték el, arról a tegnapelött és tegnap tartott vizsgálatok némiképen tájékoztatást nyújtanak. — Mi, akik naponként, óránként érintkeztünk és foglalkoztunk növendékeinkkel, kik ismerjük azoknak jó és rossz hajlamait, jó és rossz tulajdonságait, szellemi képességeit és szorgalmát, — erkölcsi magaviselet tekintetében nem csak hogy kifogásolni valót nem találtunk, hanem e helyen elismerő dicséretünket fejezzük ki. Szorgalom és tanulásbeli előhaladás tekintetében növendékeink egy csoportja — részben a magyar nyelvben való járatlansága, részben szorgalom és kellő előképzettség hiányában — egyáltalában nem felelt meg tanulói kötelességének; egy másik csoport sok kívánni valót hagyott, míg a többiek kielégítő eredményt mutattak fel. Ez utóbbiak örömmel gondolhatnak vissza a lefolyt tanévre, mert jó magaviseletük és következetes szorgalmuk által nemcsak a tanárok megelégedését és dicséretét érdemelték ki, hanem legszentebb kötelességük egyikét teljesítették szüleik iránt érzett hálájuk lerovásában. A többiek pedig igyekezzenek mulasztásaikat pótolni, hogy a jövő tanév befejeztével ők is az utóbb említett csoportba jussanak.

Egészségügy. A mi az intézet tanulóinak és tanárainak egészségét illeti, az elmúlt iskolai év szerencsésnek mondható, mert súlyosabb és tömegesebb betegségi esetek nem fordultak elő. Tehát a szorgalom-idő nem zavartatott meg. Év elején, iskolába lépés előtt dr. Roxer Gyula, közs. I.

orvos megvizsgálta növendékeink szemeit s a tanügy iránti szeretetből úgy a megvizsgáltatást, bizonyítvány kiállítását, valamint a trachomában szenvedők gyógykezelését és egyesek beoltását díjmentesen végezte. Fogadja tanusított jóindulatu áldozatkészségeért legőszintébb köszönetünket. — Egykét esetben megtörtént, hogy a tanárok egyike-másika elfogadható oknál fogva a tanításban akadályozva volt, de helyettesítettéséről minden alkalommal gondoskodtunk, hogy a tanítás menete ezáltal ne zavartassék.

Vallásügy. Évközben minden tanuló saját felekezete isteni tiszteletén részt vett s hitoktatásban saját lelkésze, illetve tanítója által részesült, a mennyiben a vallástanítás osztályok szerinti felosztása és terjedelmének meghatározása a népokt. törvények értelmében a felekezeti hatóságok jogköréhez tartozik.

Egyéb tárgyak tanítása. Az iskola egyéb tantárgyait kivétel nélkül a megválasztott tanárok tanították s hogy a tanítások folytonossága és fokozatos előhaladása bármely pillanatban áttekinthető legyen: »Osztálykönyv« vezettetett. Az osztálykönyvbe következetesen beiratott a kelet, a tanítási óra sorszáma, a tárgyalt tananyag; beirattak továbbá a tanításra megkésve érkezett növendékek s azok mulasztásai, valamint az időközönként megtörtént iskolalátogatások.

Hogy pedig a szülők gyermekeik előhaladásáról mindig kellően tájékozva legyenek, évharmadonként kiadott értesítő által tudósítottak tárgyanként feltüntetve a növendék tanulásbeli előmenetelét. Ha valamely tanuló következetes hanyagságot tanusított, azért osztálykönyvileg megrovatott s szülei is értesítettek róla. Az osztálykönyvi megrovások az értesítőbe s szükség esetén a bizonyítványba is kitétettek.

Segélyezés és jutalmazás. Községünk nemesen gondolkodó iskolaszéke nemcsak az intézet kellő felszereléséről gondoskodott, hanem arról is, hogy a szegényebb sorsu szülők terhére megkönnyítse. A tanítás teljesen ingyenes, tandíjat egy tanuló sem fizet. E mellett az arra jelentkező növendékeket, — számszerint 11-et — ellátta az összes szükséges tankönyvekkel és taneszközökkel. A jó magaviselet és ki-

tartó szorgalom iránti elismerését kifejezendő 15 forintot bocsátott a tanító-testület rendelkezésére kiválóbb tanulóknak könyvekkel való jutalmazására. A testület június hó 26-án tartott záróértekezletének 35-ik számú határozata szerint a következőknek íteltettek a jutalom-könyvek: Búczó Lajosnak Jókai „Kis Dekameron“; Apró Istvánnak Cooper „A vadölő“; Bata Gyulának „Robinson“; Goldschmied Ferencznek „Petőfi költeményei“; Lichtig Izidornak „Petőfi költeményei“; Piacsek Jánosnak „Két koldus deák“; Prohászka Istvánnak a „Kis Dekameron“; és Prohászka Jenőnek „Toldi“.

Felügyelet. A mint értesítőnk más részében említve volt, iskolánk felett a felügyeletet Bácsmegye kir. Tanfelügyelősége gyakorolja. Itt meg kell emlékeznünk a tanév folyamán beállott változásokról. Ugyanis nagys. Czirfusz Ferencz, kir. tanácsos, Tanfelügyelő a tanügy terén kifejtett sok évi kitartó és eredményes tevékenység után nyugalomba vonult s helyét méltó utódja, tek. Gräff Nikáz foglalta el. Engedjék meg, hogy míg egyrészt a nyugalomba vonult lelkes tanférfinak polgári iskolánk iránt tanusított — bár csak rövid ideig tartó — meleg érdeklődéseért hálás köszönetünket mondjuk, addig másrészt új Tanfelügyelőnket e magas polczon igaz szívből üdvözlhessük. Tanfelügyelővé történt magas kineveztetése által oly férfit látunk iskolai életünk legszebb állásában, a kinek isk. intézményeink iránti lelkesülő szeretete, az e téren szerzett bő és sokoldalú tapasztalatai már előre is biztosítékot szolgálnak számunkra, hogy benne megyénk összes népoktatási tanintézetei s így polgári iskolánk is őszinte jóakarót, avatott vezért és igazságos bírát nyert. Isten áldása kísérje nemes törekvéseit!

Községi iskolaszékünkben is változás állott be, a meny nyiben volt elnöke, Csuka Sándor, közs. mérnök — kinek polg. iskolánk körül kiváló érdemei vannak — leköszönt elnöki tisztjéről. Mély sajnálatunknak adunk kifejezést az elnöki székről való távozása alkalmából, mert intézetünk egy lelkes előharczost vesztett benne. Nagy részben az ő odaadó, fáradhatlan és önzetlen tevékenységének köszönheti intézetünk lételet.

Helyét az iskolaszék egyelőre nem töltötte be, hanem az elnöki tiszt ideiglenes vezetésére Hercz Edét, az iskolaszék érdemes alelnökét kérte fel.

Az iskolaszék megalakulása óta 17 ülést tartott, melyeken kizárólag a polgári iskola ügyeivel foglalkozott.

Iskolalátogatás. A tanítások látogatására az iskolaszék felváltva küldte ki tagjait, kik ebbeli megbízatásukban osztálykönyvünk „Észrevételek“ című rovatának tanúsága szerint, — a melybe a látogatások esetről-esetre bevezetettek — részben meg is feleltek.

Ünnepélyek. A szorgalom idő rövid tartamánál fogva nyilvános iskolai ünnepélyek a lefolyt tanévben nem tartattak. Márczius 15-én azonban Kocsis Samu, tiszt. tagtársam a „Hymnus“ eléneklése után, lendületes szavakban megmagyarázta a növendékeknek e nap történelmi nevezetességét szeretett hazánk fejlődésében.

Kossuth Lajos, hazánk emlékében örökké élő nagy fiának temetése napján Kocsis Samu kartársam az egybegyült tanulók előtt lelkes, de megható szavakban ecsetelte az elhunyt élettörténetét, tevékenységét és megértette velük, miért nemzeti gyász Kossuth Lajos halálesete. Néhány nappal utána pedig a közs. Képviselő-testület rendezett egy emlék gyászünnepélyt, melyre növendékeink — az izraelita templomban ez alkalomból megtartott s kiemelésre méltó szép gyászbeszédnek meghallgatása után — velünk együtt gyászlobogó alatt kivonultak. Áldott legyen hazánk e kiváló fiának emléke!

Tantestület. Tantesületünk beléle tében örvendetes változás állott be. Ugyanis a jövő isk. évben megnyitandó II. osztály egy nyelv- történeti tanári állás rendszeresítésétette szükségessé, mely állásra az iskolaszék, a helybeli elemi iskolában már 23 év óta buzgón és eredményesen működő Katona Sándort választotta meg egyhangulag f. évi június hó 23-án tartott választó ülésen. Isten hozta körünkbe s adja, hogy a mint eddig ugy ezután is válllvetve, egymás iránti szeretettel, tisztelettel és férfias öszinteséggel szolgáljuk szent ügyünket. — A tanév alatt alulirott

az orsovai áll. polg. iskolához neveztetett ki, de a kineveztetést nem fogadta el, a mi a körülményekben leli magyarázatát.

Értekezletek. A tantestület az év folyamán belügyeinek elintézése céljából havonként értekezletet tartott, mely értekezleteken különösen a tantárgyak elosztása, a tananyag felosztása, a használandó tankönyvek és a beszerzendő taneszközök jegyzéke, az órarend összeállítása, a tanulók magaviseletének és tanulásbeli előmenetelének megbírálása, mulasztásaiknak jegyzése stb. került szóba. Az értekezletekről felvett jegyzőkönyvek tudomásvétel végett és jóváhagyás céljából az iskolaszék útján a kir. Tanfelügyelőséghez felterjesztettek.

Taneszközök és könyvtár. A mi a szükséges taneszközök beszerzését illeti, nyugodtan tekinthetünk a jövő elé, mert az idei beszerzésekből azon biztos meggyőződést méríthettük, hogy iskolaszékünk hivatásának kellő magaslatán áll, a mennyiben belátva a tanítás sikerének érdekében a taneszközök szükségességét, azokat iskolánk részére megrendelte.

A kért tanügyi lapoknak egy részét megrendelésre engedélyezte, u. m. a »Néptanítók Lapját« a »Hivatalos Közlönyt« a »Felső Nép- és Polg. isk. Közlönyt« »Tornaügyet« »Polg. iskola.«

Jóleső reményünk, hogy a tanári könyvtár megalapítása céljából, a betérjesztett jegyzékbe foglalt tudományos műveket is meg fogja rendelni, mert a tanárok önképzése nem annyira saját egyéni érdekükben fekszik, mint inkább az intézet érdekében. Meggyőződésem az, hogy az iskolaszék e kérésünket nem fogja visszautasítani, annál kevésbé, mert a tanári könyvtárak alapítása és évenkénti gyarapítása országos szokás.

Az ifjusági könyvtár részére az iskola megnyitása alkalmából rendezett táncvigalmak felülfizetéseiből 22 frt 60 kr. gyűlt össze, mely összegből 15 frt értékben 30 ifjusági irat vásároltatott. A megmaradt 7 frt 60 kr az igazgatónál van letétben.

Vizsgálatok. Iskolai évünk befejezésével az évről vizsgálatok a tanári kar javaslatára a következő sorrendben tartattak: június 27-én délelőtt 8—12-ig tartatott a magyar

nyelvi, német nyelvi, számtani és természetrajzi vizsgálat; június 28-án ugyancsak délelőtt a latin nyelvi, mértani és földrajzi, délután 5 órától kezdve a torna vizsgálat. A vallástani vizsgálatok jun, 24- és 25-én tartattak.

Ezeket követte a június 29-én tartott évfáráó-ünnepély, mely az ünnepélyes „Te Deum“ után a polg. iskola tantermében a következő programmal tartatott meg: ének, igazgatói jelentésnek felolvasása, ének, jutalmak kiosztása, ének, Kocsis Samu úrnak a növendékekhez intézett zárbeszéde, ének, értesítók és bizonyítványok kiosztása, ének, elnöki zárbeszéd.

A vizsgálatokra Kiss Antal és Kosztyik János iskolaszéki tagok küldettek ki.

Végül engedje meg községünk tekintetes polg. iskolaszéke, a tanári kar és az érdekelt, szülök hogy nehéz munkánkban való készségeés támogatásukért leghálásabb köszönetemet kifejezzem.

Isten áldása legyen munkásságunkon s engedje, hogy önzetlen fáradozásunk a kitűzött cél elérésében a legnemesebb gyümölcsöket érlelje!

Dégay Kálmán,
igazgató.

